

Uchwała z dnia 11 października 2001 r., III CZP 48/01

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (przewodniczący, sprawozdawca), Sędzia SN Mirosław Bączyk, Sędzia SN Barbara Myszka

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Skarbu Państwa, M. Komendanta Wojewódzkiego Policji przeciwko Krzysztofowi M. o opróżnienie lokalu mieszkalnego, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 11 października 2001 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczyszyn, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 1 czerwca 2001 r.:

„czy po wejściu w życie § 8 ust. 1 pkt 9 zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 września 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad przydziału, opróżnienia i norm zaludnienia lokali mieszkalnych oraz tymczasowych kwater przeznaczonych dla policjantów (M.P. Nr 76, poz. 707) nadal jest dopuszczalna droga sądowa w sprawach o opróżnienie lokali mieszkalnych wymienionych w art. 90 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179 ze zm.) skierowanych przeciwko osobom, które nigdy nie miały uprawnień do korzystania z tych lokali?”.

podjął uchwałę:

W sprawie o opróżnienie lokalu mieszkalnego, pozostającego w dyspozycji jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych, zajmowanego przez osobę nie legitymującą się tytułem prawnym, droga sądowa jest niedopuszczalna także wówczas, gdy osobie tej tytuł prawny nigdy nie przysługiwał.

Uzasadnienie

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia – na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. – zagadnienie prawne wyłoniło się na tle następujących okoliczności.

Decyzją z dnia 2 października 1954 r. Komendant Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w K. przydzielił pozostające w jego dyspozycji mieszkanie położone w K. przy ul. R. nr 1 funkcjonariuszowi Rudolfowi M. Po śmierci Rudolfa M. (lipiec 1970 r.) z uprawnień do lokalu korzystała jego żona Genowefa. W 1994 r., bez wymaganej zgody dysponenta, w mieszkaniu tym zamieszkał Krzysztof M. – wnuk Genowefy M. Po jej śmierci (dnia 11 maja 1995 r.) w lokalu zamieszkali żona i dziecko Krzysztofa M., podobnie jak on, bez zgody dysponenta lokalu.

Powództwo Krzysztofa M. o ustalenie wstąpienia w stosunek najmu zostało prawomocnie oddalone.

W pozwie z dnia 16 stycznia 2001 r. Skarb Państwa, M. Komendant Wojewódzkiej Policji w K. domagał się nakazania Krzysztofowi M. opróżnienia i wydania lokalu. Postanowieniem z dnia 20 marca 2001 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie pozew odrzucił przyjmując, że droga sądowa w sprawie jest wyłączona.

Rozpoznając zażalenie na postanowienie o odrzuceniu pozwu, Sąd Okręgowy przedstawił do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, czy decyzja o opróżnieniu lokalu mieszkalnego pozostającego w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub podległych mu organów może być wydana wobec osób nie pozostających w stosunku służbowym z dysponentem mieszkania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179 ze zm.) przyznaje policjantowi w służbie stałej prawo do lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej, z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych. Temu celowi służą lokale będące w dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych lub podległych mu organów, uzyskane w wyniku ich działalności inwestycyjnej, albo od terenowych organów rządowej administracji ogólnej, stanowiące własność gmin lub zakładów pracy, a także zwolnione przez osoby, które decyzje o przydziale uzyskały z jednostek podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych (art. 90 ust. 1). Uprawnienie policjanta do przyznania mu lokalu mieszkalnego z zasobu resortowego jest jego uprawnieniem nadrzędnym w stosunku do innych form pomocy mieszkaniowej, w szczególności do równoważnika pieniężnego (art. 92 ust. 1) i do pomocy finansowej (art. 94 ust. 1). Stąd też obowiązki zapewnienia policjantowi w służbie stałej mieszkania w miejscu pełnienia tej służby lub w miejscowości pobliskiej odpowiada obowiązek organów

Policji zachowania stanu zasobu mieszkaniowego, którym dysponują. Sprzyjają temu rygory ustanowione w samej ustawie o Policji, w tym wyłączenie prawa do przydziału lokalu w nowym miejscu pełnienia służby, jeżeli policjant nie zwolnił dotychczas zajmowanego lokalu lub nie zwrócił przyznanej mu pomocy finansowej (art. 96 ust. 1).

Ustawa o Policji, poza określeniem form pomocy mieszkaniowej na rzecz policjanta i wzajemnych zależności na tym tle, nie reguluje samych zasad przydziału i opróżniania lokali przeznaczonych dla policjantów i członków ich rodzin, odsyłając w tej mierze do zarządzenia resortowego ministra, wydanego w porozumieniu z Prezesem Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast (art. 97 ust. 1). Wydane z tego upoważnienia zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 września 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad przydziału, opróżniania i norm zaludnienia lokali mieszkalnych oraz tymczasowych kwater przeznaczonych dla policjantów (M.P. Nr 76, poz. 707) określa przedmiot regulacji w nim zawartej, obejmując decyzją administracyjną o przydziale i opróżnianiu każdy z lokali wymienionych w art. 90 ustawy o Policji (§ 1). Potwierdzenie tej reguły zawarte jest w § 8 ust. 1 zarządzenia, który przez odesłanie do art. 90 ustawy o Policji określa katalog przyczyn wydania decyzji w przedmiocie opróżnienia lokalu, w tej liczbie także w razie zajmowania go bez tytułu prawnego (pkt 9). Brak w tym zakresie jakichkolwiek uwarunkowań, czy zależności związanych z korzystaniem z mieszkania w przeszłości. Nie da się w szczególności usprawiedliwić twierdzenia, że wymieniony przepis § 8 ust. 1 pkt 9 zarządzenia uzasadnia wydanie decyzji administracyjnej o opróżnieniu lokalu tylko wobec tych osób, które tytuł do lokalu, choćby pochodny, należny członkowi rodziny uprawnionego, utraciły. Przeciwno takiemu rozumieniu przemawiają bowiem dyrektywy wykładni systemowej ustawy o Policji.

W art. 97 ust. 4 wymienionej ustawy ustawodawca poddał orzecznictwu sądów powszechnych rozstrzygnięcie sporów w zakresie wynikającym z ust. 2 wynikłych ze stosunku najmu lokali będących własnością Skarbu Państwa i pozostających w zarządzie jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych, w związku z czym – uwzględniając ust. 1 – uregulowanie to ma charakter wyjątku. Zawarte w art. 97 ust. 1 ustawy upoważnienie ministra do określenia „szczegółowych zasad przydziału i opróżniania ... lokali mieszkalnych, o których mowa w art. 90” dotyczy wszystkich stanów faktycznych i zdarzeń, które sprawiają, że lokal mieszkalny

zajmuje osoba bez tytułu i to bez względu na to, czy tytuł ten kiedykolwiek jej przysługiwał.

Rozważane zagadnienie było już przedmiotem oceny Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 25 maja 1995 r., III CZP 68/95 (OSNC 1995, nr 10, poz. 143) Sąd Najwyższy przyjął, że sprawy o opróżnienie lokali mieszkalnych pozostających w dyspozycji jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, zajmowanych przez osoby, które nigdy nie miały uprawnień do korzystania z nich, podlegają rozpoznaniu przez sądy powszechne. Wymaga jednak podkreślenia, że powołana uchwała zapadła w czasie obowiązywania zarządzenia nr 49 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie szczegółowych zasad przydziału i opróżniania oraz norm zaludnienia lokali mieszkalnych będących w dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych lub podległych mu organów, a także szczegółowych zasad przydziału i opróżniania tymczasowych kwater przeznaczonych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz.Urz. MSW z 1992 r. Nr 2, poz. 38). Przepis § 15 ust. 1 pkt 9 tego zarządzenia, który powołał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały i który stanowi podstawę cytowanej wypowiedzi, nakazywał wydanie decyzji o opróżnieniu lokalu „gdy w lokalu mieszkalnym pozostały wyłącznie osoby nieuprawnione, a w lokalu tym występuje nadmetraż w postaci co najmniej jednego pokoju”. Wymieniony pkt 9 § 15 – zarządzenia, jak i pozostałe punkty tego paragrafu wyraźnie nawiązywały do statusu osób zajmujących lokale mieszkalne, bądź to ze względu na własne uprawnienia w tym przedmiocie, bądź też z racji uprawnień, które im przysługiwały jako członkom rodziny. Paragraf 15 ust. 1 pkt 9 zarządzenia nr 49 dotyczył zatem osób, które utraciły dotychczasowy przysługujący im status, gdyż tylko tak można rozumieć zamieszczone tam wyrażenie „pozostały”.

Powoływane zarządzenie nr 49 nie zawiera odpowiednika § 8 ust. 1 pkt 9 zarządzenia z dnia 30 września 1997 r. Brzmienie tego przepisu nie pozwala na różnicowanie sytuacji osoby, zajmującej lokal mieszkalny w zależności od tego, czy utraciła uprawnienie, czy też nigdy tym uprawnieniem nie dysponowała. Takie rozumienie kryterium oceny statusu prawnego osób zajmujących lokale, pozostające w dyspozycji jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, ma walor porządkujący i sprzyja właściwemu gospodarowaniu tymi lokalami, eliminując wybór drogi dostępu do nich, gdy tymczasem – z woli

ustawodawcy – służą one wyłącznie zaspokojeniu potrzeb oznaczonej kategorii adresatów.

Z tych względów należało rozstrzygnąć zagadnienie prawne, jak w uchwale.